

Global rapport om likhet for loven

Inclusion International lanserte nylig sin siste globale rapport. Den tar for seg artikkel 12 i FN-konvensjonen og gir oss et grundig bilde av hvordan mennesker med utviklingshemning kan ta egne valg og kontrollen over egne liv. Den forklarer også familienes viktige rolle når store beslutninger skal fattes.

AV: HELENE T. STRØM-RASMUSSEN

Rapporten presenterer perspektivet til 600 personer med utviklingshemning og deres familier fra hele verden. Rettighetsforkjempere og 80 organisasjoner fra mer enn 40 land er også bidragsytere.

Det viktigste perspektivet som kommer fram fra personer med utviklingshemning, handler om at de ønsker å bli hørt og selv vil bestemme hvordan de vil ha det.

Familieene sa: - Vi trenger hjelp for å kunne støtte våre familiemedlemmer med utviklingshemning til å ta egne valg.

Foreldreorganisasjonene sa: - Vi møter utfordringer når vi skal imøtekomme ønskene til personer med utviklingshemning.

Selvstendighet betyr ikke å være alene

Retten til å bestemme selv gjelder på alle områder; helse, økonomi, eiendom, privatliv og deltakelse i lokalsamfunnet. Tidligere var det ofte en tredje part (verge, foreldre, kommuneansatte) som tok avgjørelser på vegne av den enkelte personen med utviklingshemning. Etter at konvensjonen trådte i kraft i mai 2008, har det både skjedd et tydelig skifte i forhold til praksis og en stor diskusjon om hvordan retten til medbestemmelse skal kunne gjennomføres. Lover og rettspraksis har blitt endret i flere land slik at det å kunne ta egne valg etter hvert har blitt

en reell rettighet for personer med utviklingshemning. Foreldreorganisasjoner har spilt, og spiller, en viktig rolle for å få gjennomført disse endringene.

Hjertet i konvensjonen

Artikkel 12 om likhet for loven, blir sett på som hjertet i konvensjonen. Det å ha rett til medbestemmelse er viktig for å sikre alle andre rettigheter. For at personer med utviklingshemning skal bli hørt der politiske beslutninger tas, må deres stemmer bli hørt og anerkjent i det daglige liv.

Det er vanligvis to grunner til at personer med utviklingshemning blir fratatt muligheten til å bestemme selv. Den første handler om fordommer og myter om at personer med utviklingshemning ikke har «kapasitet» eller kan uttrykke seg. Den andre årsaken er at deres eneste nettverk ofte består av familiemedlemmer og tjenesteytere, som ofte uttaler seg på den enkeltes vegne.

Medbestemmelse – en forutsetning

Tidligere globale rapporter fra Inclusion International har handlet om inkluderende utdanning, retten til å bo i lokalsamfunnet og å bekjempe fattigdom. Funnene i den siste rapporten viser at de andre målene ikke kan nås uten at vi anerkjenner, respekterer og støtter retten personer med utviklingshemning har til å bestemme over eget liv.

Medbestemmelse handler om retten til å gifte seg med den man vil. (Illustrasjonsfoto: Inclusion International)

Tittelen på Inclusion Internationals siste globale rapport er «Independent But Not Alone: A Global Report on the Right to Decide». Den kan lastes ned enten fra www.nfunorge.org eller fra Inclusion International hjemmeside www.inclusion-international.org

NFU har gitt økonomisk støtte slik at stemmene til medlemmer i Inclusion Africa blir reflektert i rapporten.

Artikkel 12 i Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Likhet for loven

1. Partene bekrefter at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til å overalt å anerkjennes som en person i rettslig henseende.
2. Partene skal erkjenne at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rettslig handleevne på lik linje med andre, på alle livets områder.
3. Partene skal treffe hensiktsmessige tiltak for å gi mennesker med nedsatt funksjonsevne tilgang til den støtte de kan trenge for å kunne bruke sin rettslige handleevne.
4. Partene skal sikre at alle tiltak som gjelder utøvelsen av rettslig handleevne, har bestemmelser om hensiktsmessige og effektive beskyttelsesmekanismer for å hindre misbruk i samsvar med internasjonale menneskerettighetsbestemmelser. Slike mekanismer skal sikre at tiltak som gjelder utøvelsen av rettslig handleevne, respekterer vedkommende persons rettigheter, vilje og preferanser, at det ikke foreligger noen interessekonflikt og utilbørlig påvirkning, at de er forholdsmessige og tilpasset vedkommendes omstendigheter, og at de gjelder for kortets mulig tid og skal gjennomgås jevnlig av en kompetent, uavhengig og upartisk myndighet eller rettsinstans. Beskyttelsesmekanismene skal stå i forhold til hvilken grad tiltakene berører vedkommendes rettigheter og interesser.
5. I samsvar med bestemmelsene i denne artikkelen skal partene treffe alle tiltak som er hensiktsmessige og effektive for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har lik rett til å eie eller arve eiendom, til å kontrollere sine egne økonomiske forhold, og til lik tilgang til banklån, pantelån og andre former for kreditt, og skal sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne ikke vilkårlig blir fratatt sin eiendom.

Idrettspris til trugeløpere

Gjøvik Kommunes Idrettspris for 2013, ble nylig delt ut. For første gang var det utøvere med utviklingshemning blant prisvinnerne. Alle tok medalje i trugeløp under Special Olympics Winter Games i Sør-Korea 2013.

Det var åtte utøvere som konkurrerte i hver av de fem finallene og ekstremt jevnt i alle heatene. For å ta medalje måtte de ha full klaff og perse, og det gjorde trugelandslaget fra Mjøsbyen til gangs. Henrik Jostad gikk helt til topps og tok gullet. Pål Anders Danielsen, Maria Solbu Danielsen og Kjersti Kålås tok alle bronse.

Det var hele 67 nasjoner som deltok i trugekonkurransene. Ingen

annen idrettsgren hadde så mange deltakere. Gjøvik-lagets medaljehøst var derfor ekstra gjevt – ikke minst fordi det var første gang Norge stiller med et trugelandslag i Special Olympics.

Gjøvik kommunes idrettspriser ble denne gangen delt ut til i alt 19 utøvere i ulike idrettsgrener, fra styrkeløft til langrenn.

Vi gratulerer!

Stolte prisvinner. Fra venstre Henrik Jostad, Kjersti Kålås, Maria Solbu Danielsen og Pål Anders Danielsen (Foto: Oppland Arbeiderblad)

LETTLEST

Trugelandslaget fra Mjøsbyen fikk medaljer i trugeløp under Special Olympics Winter Games i Sør-Korea 2013.

Henrik Jostad tok gullet.

Pål Anders Danielsen, Maria Solbu Danielsen og Kjersti Kålås tok alle

bronse.

Nå har de fått Gjøvik kommunes Idrettspris for 2013, som nylig ble delt ut.

Det er første gang det er det utøvere med utviklingshemning blant prisvinnerne.

